

DOI 10.31865/2414-9292.23.2025.334851

УДК 811.161.2'373.45:622

**ГІРНИЧІ ТЕРМІНИ ЯК СКЛАДНИК МОВИ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ
(НА ПРИКЛАДІ НАРИСУ ГРИГОРА ТЮТЮННИКА
«СВІДОК – ПАМ'ЯТЬ»)**

Олена Колган

кандидат філологічних наук, доцент, помічник ректора, доцент кафедри
української мови та літератури
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Слов'янськ, Україна
ORCID ID 0000-0002-2155-4155
ovkolgan@gmail.com

Тетяна Колган

кандидат педагогічних наук, проректор з навчальної роботи
та економічних питань,
Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-9276-3173
taKolgan@gmail.com

Руслана Падалка

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та літератури
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Слов'янськ, Україна
ORCID ID 0000-0002-7359-3527.
ruslana-padalka@i.ua

Анотація. Працю присвячено вивченню мови твору Григора Тютюнника «Свідок – пам'ять» із боку вживаності в тексті нарису термінів гірничої справи. Окрему увагу приділено проблемі практичної відсутності в сучасному мовознавстві праць щодо аналізу особливостей функціонування гірничих термінів у прозових та поетичних творах як українських, так і зарубіжних. Автори наводять думки провідних термінологів щодо особливостей функціонування спеціальної лексики в невласливому для термінів художньому стилі, специфіці введення їх до тканин як прозових, так і поетичних творів. Учена наголошує на першочерговості вивчення мови творів українських письменників, тексти яких є надбанням української культури, джерелом, де збережено підтвердження того, що українська мова має давні традиції, багату й самобутню лексику, є ґрунтом для досліджень задля подальшого розвитку української літературної мови.

У праці проаналізовано терміни гірничої справи у творі представника покоління шістдесятництва української літератури Григора Тютюнника, з'ясовано особливості їх використання в нарисі. Ученою виділено як терміни, які вжито в прямому номінативному

значенні в тексті твору, так і досліджено стилістичні фігури та художні тропи, які функціонують у названому прозовому тексті, що вмістили в собі спеціальні слова, зокрема гірничі терміни. Визначено функцію названої лексики у творі, призначеної їм автором, відповідно до ідеї, тематики, художнього задуму, що є основою аналізованого нарису.

Проведене дослідження дозволило виявити стилістичні фігури й художні тропи, зробити їх кількісну характеристик, з'ясувати найбільш притаманні мові твору виражальні засоби й ті, до яких письменник звертається в нарисі рідше. Зокрема, ілюстративний матеріал переконує, що переважну більшість термінів гірничої справи письменником уведено до тканини прозового твору в їх прямому номінативному значенні, меншу кількість гірничих термінів автор умістив до складу стилістичних фігур і художніх тропів. Зокрема, домінує персоніфікація, незначною є кількість порівнянь і поодинокі випадки гіперболізації та створення метафоризованого епітета.

Ключові слова: гірничі терміни; персоніфікація; порівняння; метафоризований епітет; гіпербола.

Постановка проблеми в загальному вигляді. ХХІ століття – період, який назавжди увійде в історію нашої країни як час визначних подій, кардинальних змін, чисельних реформувань, зокрема й у галузі науки й освіти. Основним досягненням цього етапу розвитку України можемо, поза сумнівом, вважати підписаний у 2019 році Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (№ 2704-VIII). Стаття 1 (пункт 5) названого закону проголошує «...забезпечення розвитку української мови для зміцнення національної ідентичності, збереження національної культури, традицій, звичаїв, історичної пам'яті та забезпечення її подальшого функціонування як державотворчого чинника української нації» (Закон України, 2019). Зрозуміло, що розвиток української мови, як і будь-якої іншої мови світу, неможливий без вивчення її історії, пам'яток, надбань, сучасного стану тощо.

Одним із напрямів дослідження лінгвістики визначеного відрізка часу є вивчення творів письменників, що вможливорює опис стану української мови певного періоду, особливостей функціонування шарів лексики, мовних процесів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українському мовознавстві питанню вживання термінів у художніх творах (як прозових, так і поетичних) присвячено низку досліджень, зокрема вивченням проблеми використання термінів у творах різних письменників займалися Т. Біленко (2019), Т. Вавринюк (2012), Г. Городиловська (2014), Н. Рябова (1999), О. Турчак (2011) та ін.

У сучасній українській лінгвістиці більшість праць присвячено вивченню питання використання термінів у науковому та публіцистичному стилях. Проблема функціонування термінів гірничої справи в невластивому для них художньому стилі, на жаль, є малодослідженою.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Актуальність статті

визначено підвищеною увагою лінгвістів до мови українських творів та потребою їх докладного вивчення, зокрема щодо особливостей функціонування спеціальної лексики.

Мета дослідження – провести лінгвістичний аналіз мови нариса Григора Тютюнника «Свідок – пам'ять» щодо специфіки використання в ньому термінологічної лексики гірничої справи. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– простежити функціонування гірничих термінів у номінативній функції та в образно-переносному значенні в нарисі Григора Тютюнника «Свідок – пам'ять»;

– виявити основні художні засоби аналізованого прозового твору, до складу яких входять гірничі терміни.

Методи дослідження. Відповідно до мети й завдань дослідження в роботі застосовано описовий метод, зокрема під час виділення й інвентаризації термінів гірничої справи в аналізованому тексті, пояснення специфіки їх функціонування в названому творі періоду українського шістдесятництва. Відповідно, було проведено послідовні етапи: 1) виділення одиниць аналізу – українських гірничих термінів – твору Григора Тютюнника «Свідок – пам'ять»; 2) членування виділених одиниць; 3) опис термінів гірничої справи, ужитих у аналізованому творі.

Результати. Сучасна лінгвістична думка має великі досягнення в галузі вивчення стилістичного термінознавства. У своїх працях науковці розв'язують різні питання щодо особливостей функціонування спеціальної лексики в українських текстах, зокрема художніх.

Т. Вавринюк у своїй праці наголосила: «У тексті твору терміни виконують певні стилістичні функції. У художньому творі використовуються терміни, що дають загальне уявлення про факти громадянської, виробничої, наукової та іншої діяльності, яка описується художником. Ці терміни не є результатом логічних доказів, що сліднують один за одним. Вони виступають лише в якості характеристики явища і служать одним із засобів створення необхідного колориту» (Вавринюк, 2018, с. 129).

Т. Біленко слушно зауважила, що «У художньому мовленні терміни зазнають певних семантичних трансформацій (від появи експресивно-емоційного забарвлення до розвитку нового метафоричного значення), додаткових смислових відтінків, нових асоціативних і функціональних нашарувань, тобто виступають самостійними елементами лексичної системи художнього мовлення, засобами художнього зображення» (Біленко, 2017, с. 10).

На жаль, мову творів Григора Тютюнника, одного з найяскравіших представників покоління шістдесятників української літератури, вивчено недостатньо. Загалом українські вчені у своїх розвідках досліджували різні аспекти творчості письменника як у розрізі літературному, так і мовознавчому. Здебільшого, це праці літературознавчого характеру – статті таких науковців: Т. Аврахов (1989), Н. Гноєва (2017), Ю. Ковалів (2009), О. Лихачова (2002), К. Марчук (2018) та ін.

Низка українських науковців вивчили лінгвістичний аспект прози Григора Тютюнника, зробивши цінні висновки щодо мови творів, унікальності ідіостилю письменника, багатства мовних засобів текстів митця, зокрема: Г. Бійчук (2005), А. Бубенець і Н. Дацюк (2017), Г. Звягіна (2012), Н. Музиченко (2014), Л. Петленко (2009) та ін.

О. Турчак (2011), дослідивши частиномовну та функціонально-стилістичну характеристики одоративної лексики творів Григора Тютюнника, підсумувала щодо мови його текстів: «Мовна палітра... увібрала все багатство лексичних скарбів української мови, її неперевершену красу і незбагненну силу, де слово майстра звучить надзвичайно чарівно, колоритно і по-своєму неповторно» (Турчак, 2011, с. 276).

Н. Музиченко (2014) наголосила, що «...фактичний матеріал свідчить, що Гр. Тютюнник, як самобутній майстер художнього слова, виявляє одночасно етнічне і своє власне світобачення та світосприйняття» (Музиченко, 2014).

Так, наприклад, А. Бубенець і Н. Дацюк (2017) зазначили, що «Особливо виразним є вживання письменником таких груп лексики обмеженого вжитку, як: діалектна лексика; спеціальна і професійна лексика; специфічно-розмовна і вузькорозмовна лексика та застаріла лексика. При цьому слід зазначити, що використання значного арсеналу таких слів не ускладнюють сприйняття авторської оповіді, оскільки виокремлені нами лексеми вводяться в художній твір у спеціальних контекстах або автор вводить такі слова, що є структурно близькими до загальноновживаних» (Бубенець і Дацюк, 2017, с. 48).

Як бачимо, українськими вченими проведено велику роботу в напрямі лінгвістичного аналізу художнього тексту на основі творів Григора Тютюнника, проте питанню функціонування спеціальної лексики в мові доробку письменника в сучасній лінгвістиці приділено незначну увагу. Пам'ятаючи про те, що основне завдання лінгвістичного аналізу художнього тексту «...полягає в тому, щоб з'ясувати, як усі підсистеми мови служать для вираження авторського задуму, того основного каталізатора, що й стимулює мовленнєву діяльність митця слова й мотивує вибір кожної мовної одиниці» (Крупа, 2005, с. 18),

вважаємо необхідним дослідити питання щодо особливостей використання термінів, зокрема гірничих, у мові маловідомого твору Григора Тютюнника «Свідок – пам'ять».

Проаналізувавши мову твору Григора Тютюнника, нами було виявлено, що гірничі термінологія в нарисі «Свідок – пам'ять» функціонує як у прямому, так і в переносному значенні (як елемент стилістичної настанови, нерозривний із художнім образом).

Наголосимо, що гірничі термінологічна лексика в прямому номінативному значенні в досліджуваному творі трапляється часто. Усього нами виявлено 21 випадок, наприклад:

(терміни-слова – 16 од.) «Тож якщо доведеться зустріти вам у *Донбасі* жінку чи бабусю з надто великими руками у синіх місточках, вклоніться їй у душі – мовчки, бо захоплення вашого чи (ще гірше) розчуленості вона просто не сприйме» (Тютюнник, 1979); «Страшно навіть згадати, – розповідає в *шахтній* багатотиражці тодішній *директор* “Нікітовки” Михайло Борисович Ларченко, – в яких умовах доводилося працювати в ті роки нашим *шахтарям*» (Тютюнник, 1979); «На *шахті* не було ніяких *машин*» (Тютюнник, 1979);

(терміни-словосполучення – 5 од.) «І зараз, опинившись у вибої, серед вихорів пилюки, що так і жалить очі, важко собі уявити молоденьку тендітну дівчину чи жінку в оцьому чорному мороці з *відбійним молотком* у руках...» тощо (Тютюнник, 1979).

Домінування гірничих термінів, ужитих у прямому номінативному значенні, у досліджуваному тексті твору пояснюємо тим, що, як слушно зауважила Т. Біленко (2019): «У художньому творі з виробничою тематикою терміни – це звичний будівельний матеріал, який створює в читача враження правдивості, реалістичності зображуваного завдяки своєму «науковому колориту» (Біленко, 2019, с. 11-12).

Поділяємо думку М. Крупи (2005), яка наголосила, що «Лексико-фразеологічний рівень художнього тексту передбачає виділення й аналіз усіх вживаних лексичних груп (синонімів, антонімів, омонімів, паронімів), фразеологічних явищ (ідіом, сталих порівнянь, стійких еліптичних, усічених сполук, афоризмів, мовних знаків культури), діалектної і професійної лексики, слів іншомовного походження, застарілої лексики і фразеологізмів, неологізмів та всіх мовних явищ, що знаходяться за межами літературної норми. Цей рівень вивчення художнього тексту включає також мовні особливості тропеїстики, порівняння, епітети, метафори, гіперболи, літоти й ін.» (Крупа, 2005, с. 110).

Слушною також є думка Н. Рябової (1999) щодо термінів як складової

художньо-виражальних засобів твору: «Введення музичної термінології до системи виражальних та образних засобів того чи іншого твору з урахуванням об'єкта зображення, індивідуальних особливостей творчого методу письменника, його естетичних уподобань пов'язане з розширенням тематичних обріїв літератури, відображає зміни в мові народу і сприяє подальшому збагаченню палітри засобів української поезії» (Рябова, 1999).

У аналізованому нами творі автор майстерно увів терміни гірничої справи до складу художніх засобів, адже, загальновідомо, що «У результаті взаємодії із засобами художньої літератури відбувається своєрідна експресивна детермінологізація раніше нейтральних термінів. Ця детермінологізація пов'язана з метафоричним переосмисленням спеціальних слів, у результаті чого проходить розширення їхнього значення» (Городиловська, 2019, с. 105).

У нарисі Григора Тютюнника нами виявлено 16 прикладів функціонування гірничої лексики в складі художньо-виражальних засобів твору.

Найчастіше (10 випадків) Григир Тютюнник вдавався до введення гірничих термінів до складу персоніфікації:

«Про це свідчать їхні *терикони*, *п'яти-*, *шести-*, *а то й семиглаві*» (персоніфікація) (Тютюнник, 1979);

«І нарубують не комбайнами (*шар залягає* (персоніфікація) під кутом 65 градусів, тобто майже вертикально, і комбайни тут поки що «не йдуть»), а відбійними молотками» (Тютюнник, 1979);

«І нарубують не комбайнами (*шар залягає* під кутом 65 градусів, тобто майже вертикально, і *комбайни* тут поки що «*не йдуть*» (персоніфікація)), а відбійними молотками» (Тютюнник, 1979);

«Отож якщо уявити собі, що *вугілля*, кожна його грудочка добута не машиною, а рукою людини і що воно не *гуде* (персоніфікація) вниз брила за брилою, а тече з-під кожного молотка – то густо, то ледь шурхотить, то зовсім змовкає, коли вибійник заходжується кріпити, – лише тоді стане зрозуміло, які довгі оті три ешелони...» (Тютюнник, 1979);

«Отож якщо уявити собі, що *вугілля*, кожна його грудочка добута не машиною, а рукою людини і що воно не гуде вниз брила за брилою, а *тече з-під кожного молотка* (персоніфікація) – то густо, то ледь шурхотить, то зовсім змовкає, коли вибійник заходжується кріпити, – лише тоді стане зрозуміло, які довгі оті три ешелони...» (Тютюнник, 1979);

«Отож якщо уявити собі, що *вугілля*, кожна його грудочка добута не машиною, а рукою людини і що воно не гуде вниз брила за брилою, а тече з-під кожного молотка – то густо, то ледь шурхотить, то зовсім *змовкає*

(персоніфікація), коли вибійник заходжується кріпити, – лише тоді стане зрозуміло, які довгі оті три ешелони...» (Тютюнник, 1979);

«Шахта оновлювалася, *шахта багатшала* (персоніфікація) на людей і техніку, шахта відкривала все нові й нові горизонти, від двохсот метрів до семисот тридцяти, вона ставала відомою» (Тютюнник, 1979);

«Шахта оновлювалася, шахта багатшала на людей і техніку, *шахта відкривала все нові й нові горизонти* (персоніфікація), від двохсот метрів до семисот тридцяти, вона ставала відомою» (Тютюнник, 1979);

“Шахта оновлювалася, шахта багатшала на людей і техніку, *шахта відкривала все нові й нові горизонти*, від двохсот метрів до семисот тридцяти, вона *ставала відомою*” (персоніфікація) (Тютюнник, 1979);

«Але є в неї, як і в кожної шахти Донбасу, така сторінка історії (персоніфікація), яку не можна перегорнути механічно і не можна забувати ніколи: одразу після визволення краю, і не рік, і не два потому, на шахті № 4-5 “Нікітовка” з 450 робітників було половина жінок» (Тютюнник, 1979).

Пояснюємо надання письменником такої переваги цьому виду метафори прагненням автора намалювати якомога яскравіший образ зображуваної дійсності для підвищення ступеня емоційності сприйняття читача.

Рідше прозаїк звертався до порівняння, переважно, для надання колориту тому чи тому явищу в нарисі (4 приклади):

«Інші ж (*терикони* – уточнення О.К.) *покриті глибокими (здалеку вони схожі на зморшки) ровами* (порівняння), що їх повимивали дощі, а ще інші нагадують далекосхідні сопки, в червоних ручаях згори й донизу – перегоріли, мабуть, іще до війни» (Тютюнник, 1979);

«Інші ж покриті глибокими (здалеку вони схожі на зморшки) ровами, що їх повимивали дощі, а ще *інші* (*терикони* – уточнення О.К.) *нагадують далекосхідні сопки* (порівняння), в червоних ручаях згори й донизу – перегоріли, мабуть, іще до війни» (Тютюнник, 1979);

«*Шахту* № 4-5 відкрито десь на початку тридцятих років. Уже тоді на неї покладали великі надії і *називали “Велетнем”* (порівняння)» (Тютюнник, 1979).

Найменше Григир Тютюнник уживає гіперболи (1 приклад) «*Шахти ці відомі не лише в Донбасі, а й по всій країні*» (Тютюнник, 1979) і метафоризовані епітети (1 приклад) «Найновіші – найвищі й, сказати б, *найстрункіші* (*терикони* – уточнення О.К.)» (Тютюнник, 1979).

Таку рідкість уживання названих виражальних засобів, у складі яких функціонують гірничі терміни, пояснюємо творчим задумом автора, адже письменник мав на меті зображення важкої праці шахтарів, тому уникав

надмірного опису деталей, які могли б відволікти читача від основних образів нарису.

Висновки. Отже, висновуємо, що Григир Тютюнник широко вводив терміни гірничої справи до мови твору «Свідок – пам'ять» як у прямому значенні, так і в складі художньо-виражальних засобів нарису; гірничі терміноодиниці вміщено до таких художніх тропів та стилістичних фігур: персоніфікація, порівняння, гіпербола, метафоризований епітет. Найбільша кількість прикладів – речення із персоніфікацією, а найменша – по 1 прикладу – речення із гіперболізацією, метафоризованим епітетом. Інших художніх засобів у досліджуваному нами творі не виявлено. Це зумовлено темою твору, завданням, яке поставив автор нарису, творчим задумом митця, естетичним смаком письменника, майстерністю тощо.

У перспективі дослідження – вивчення синтаксичної структури гірничих термінів нарису Григора Тютюнника «Свідок – пам'ять».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аврахов, Т. (1989). Поліфункціональність художньої деталі у творчості Григора Тютюнника. *Українська мова і література в школі. Т. 8*, с. 16–22.
2. Бирик, С. П. (1994). Естетичні модифікації народорозмовності в ідіостилі Григора Тютюнника. Автореф. дис. канд. філ. наук. Київ.
3. Бійчук, Г. (2005). Актуалізація архетипів національно підсвідомого засобами художнього слова. На матеріалі творчості Гр. Тютюнника. *Дивослово, № 11*, 9–13.
4. Біленко, Т. Г. (2019). Функціонування термінів у творах українських поетів XIX–XX ст. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 42 (1), 11–12.
5. Бубенець, А. В. і Дацюк, Н. В. (2017). Лексика обмеженого вжитку в ідеостилі Григора Тютюнника. *Освіта, наука та виробництво: розвиток і перспективи*: матеріали II Всеукраїнської науково-методичної конференції, м. Шостка, 20 квітня 2017 р. Суми: СумДУ. С. 48–49.
6. Вавринюк, Т. (2012). Терміни в поетичних творах Ліни Костенко. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 7(2), 127–133.
7. Гноєва, Н. (2017). Мотивна структура новелістики Григора Тютюнника (до 85-річчя від дня народження). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*, 76, 293–297.
8. Городиловська, Г. (2014). Переосмислення семантики терміна та розширення сфер його функціонування в сучасній українській літературній мові (на матеріалі художніх творів Романа Іваничука). *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*, 791, 105–108.
9. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
10. Звягіна, Г. О. (2012). Різновиди просторічної лексики у художніх творах Григора Тютюнника. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна*, 26, 115–117.
11. Ковалів, Ю. (2009). Новелістичні апробації Григора Тютюнника. *Вісник Маріупольського держ. гуманітарного університету*, 2, 60–92.

12. Крупа, М. (2005). Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Тернопіль: Підручники і посібники.
13. Лихачова, О. А. (2002). Поетика новелістичної творчості Григора Тютюнника: автореф. дис. канд. філол. наук : 10.01.01. Запоріжжя.
14. Марчук, К. А. (2018). Секрети літературної обдарованості Григора Тютюнника: психобіографічний аспект. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том VI: Психологія обдарованості. Вип. 14.*
15. Музиченко, Н. (2014). Вербальний простір слів-символів у мовотворчості Григора Тютюнника. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах, Вип. 29.* DOI: 10.18372/2520-6818.29.8014.
16. Петленко, Л. (2009). Кольороепітети у прозі Гр. Тютюнника. *Дивослово, 3*, 16–21.
17. Рябова, Н. (1999). Функції музичних термінів у художньому творі. *Південний архів (філологічні науки), Вип. 5-6*, 244–246.
18. Тютюнник Григорій «Свідок – пам'ять» (1979). <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=613>
19. Турчак, О. М. (2011). Частиномовна та функціонально-стилістична характеристика одоративної лексики у творах Григора Тютюнника. *Дослідження з лексикології і граматики української мови, Вип. 10*, 302 с.

**MINING TERMS AS A COMPONENT OF THE WORK OF ARTLANGUAGE
(ON THE EXAMPLE OF THE ESSAY
BY HRYHOR TIUTIUNNYK “WITNESS IS MEMORY”)**

Olena Kolhan

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Rector's Assistant,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature,
SHEI “Donbas State Pedagogical University”,
Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-2155-4155
ovkolgan@gmail.com

Tetiana Kolgan

Candidate of pedagogical sciences,
Vice-Rector for Academic Affairs and Economic Issues,
Donetsk regional institute of postgraduate pedagogical education
Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-9276-3173
taKolgan@gmail.com

Ruslana Padalka

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature,
SHEI “Donbas State Pedagogical University”,
Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-7359-3527
ruslana-padalka@i.ua

Abstract. The paper analyzes the mining terms in the work of the representative of the generation of the 1960s of Ukrainian literature Hryhir Tiutiunyk, clarifies the peculiarities of their use in the essay. The scholar singles out both the terms used in the direct nominative meaning in the text of the work and studies the stylistic figures and stylistic tropes that function in the named prose text, which contain special words, including the mining terms. It is defined the function of the named vocabulary in the work assigned to it by the author, according to the idea, subject matter, the artistic idea which is a basis of the analyzed essay.

In Ukrainian linguistics, a number of studies are devoted to the use of terms in works of fiction (both prose and poetic), in particular, T. Bilenko, T. Vavryniuk, H. Horodylovska, N. Riabova, O. Turchak and others studied the problem of using terms in the works of various writers. The purpose of the article is to conduct a linguistic analysis of the language of Hryhir Tiutiunyk's essay "Witness Is Memory" on the specifics of using the terminological vocabulary of mining in it.

The conducted research allows revealing stylistic figures and artistic tropes, making their quantitative characteristics, finding out the most characteristic means of expression in the language of the work and those to which the writer refers less often in the essay. In particular, the illustrative material convinces that the vast majority of the mining terms are introduced by the writer into the plot of the prose work in their direct nominative meaning, a smaller number of the mining terms the author included in the stylistic figures and artistic tropes. In particular, personification dominates, there is a small number of comparisons and isolated cases of hyperbole and the creation of the metaphorical epithets.

Keywords: mining terms; personification; comparison; metaphorical epithet; hyperbole.

REFERENCES

1. Avrakhov, T. (1989). Polifunktsionalnist khudozhnoi detali u tvorchosti Hryhora Tiutiunnya [Polyfunctionality of the Artistic Detail in the Creative Work by Hryhor Tiutiunyk]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli – Ukrainian language and literature in school*, 8, 16–22. [in Ukrainian].
2. Bybyk, S. P. (2005). Estetychni modyfikatsii narodorozmovnosti v idiostyli Hryhora Tiutiunnya [Aesthetic Modifications of Folk Speech in the Ideostyle of Hryhor Tiutiunyk]. Extended abstract of Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
3. Biichuk, H. (2005). Aktualizatsiia arkhetyviv natsionalnopidsvidomoho zasobamy khudozhnoho slova. Na materiali vorchosti Hr. Tiutiunnya [Actualization of Archetypes of the Nationally Subconscious by Means of Artistic Word. On the Material of Creative Work by Hryhor Tiutiunyk]. *Dyvoslovo–Dyvoslovo*, 11, 9–13. [in Ukrainian].
4. Bilenko, T. H. (2019). Funktsionuvannia terminiv u tvorakh ukrainskykh poetiv XIX–XXst. [Functioning of Terms and Works by Ukrainian Poets of the 19th–20th Centuries]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoh ohumanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, 42 (1), 11–12 [in Ukrainian].
5. Bubenets, A. V., & Datsiuk, N. V. (2017). Leksyka obmezhenoho vzhytku v ideostyli Hryhora Tiutiunnya [Vocabulary of Limited Use in the Ideostyle of Hryhor Tiutiunyk]. *Osvita, nauka ta vyrobnytstvo: rozvytok i perspektyvy: materialy II Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi konferentsii*, m. Shostka, 20 kvitnia 2017 r. – Education, Science and Industry: Development and Prospects: Proceedings of the II All-Ukrainian Scientific-Methodical Conference, Shostka, April 20, 2017, 48–49. Sumy: SumDU [in Ukrainian].
6. Vavryniuk, T. (2012). Terminy v poetychnykh tvorakh Liny Kostenko [Terms in Poetic Works by Lina Kostenko]. *Filolohichni studii: Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu – Philological Studies: Scientific Bulletin of Kryvyi Rih State Pedagogical University*, 7 (2), 127–133. [in Ukrainian].
7. Hnoieva, N. (2017). Motyvna struktura novelistyky Hryhora Tiutiunnya (do 85-richchia vid dnia narodzhennia) [Motive Structure of Short Stories by Hryhor Tiutiunyk]. *Visnyk*

Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia «Filolohiia» – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series “Philology”, 76, 293–297. [in Ukrainian].

8. Horodylovska, H. (2014). Pereosmyslennia semantyky termina ta rozshyrennia sfery oho funktsiiuvannia v suchasni ukrainskii literaturnii movi (na materiali khudozhnikh tvoriv Romana Ivanychuka) [Rethinking the Semantics of the Term and Expanding the Spheres of Its Functioning in the Modern Ukrainian Literary Language (Based on the Works by Roman Ivanychuk)]. *Visnyk Nats. un-tu “Lvivska politekhnika”. Seriiia “Problemy ukrainskoi terminolohii” – Bulletin of the National Lviv Polytechnic University. Series “Problems of Ukrainian Terminology”, 791, 105–108. [in Ukrainian].*

9. Law of Ukraine “On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language” (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

10. Zviahina, H. O. (2012). Riznovydy prostorichnoi leksyky u khudozhnikh tvorakh Hryhora Tiutiunnya [Varieties of Common Vocabulary in the Fiction Works by Hryhor Tiutiunnyk]. *Naukovi zapysky [Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiia”]. Ser.: Filolohichna –Scientific Notes [National University “Ostroh Academy”]. Series: Philological, 26, 115–117. [in Ukrainian].*

11. Kovaliv, Yu. (2009). Novelistychni aprobaty Hryhora Tiutiunnya [Novelistic Approbations of Hryhor Tiutiunnyk]. *Visnyk Mariupolskoho derzh. humanitarnoho un-tu – Bulletin of Mariupol State Humanitarian University, 2, 60–92. [in Ukrainian].*

12. Krupa, M. (2005). Linhvistychnyi analiz khudozhnoho tekstu [Linguistic Analysis of the Fiction Text]. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky. [in Ukrainian].

13. Lykhachova, O. A. (2002). Poetyka novelistychnoi tvorchosti Hryhora Tiutiunnya [Poetics of Short Story Creativity by Hryhor Tiutiunnyk]. Extended abstract of Candidate's thesis. Zaporizhzhia. [in Ukrainian].

14. Marchuk, K. A. (2018). Sekrety literaturnoi obdarovanosti Hryhora Tiutiunnya: psykhiobiohrafichnyi aspekt [Secrets of Literary Talent of Hryhor Tiutiunnyk: Psychobiographical Aspect]. *Aktualni problemy psykholohii: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Tom VI: Psykholohiia obdarovanosti – Collection of Scientific Works of H. S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Volume VI: Psychology of Giftedness, 14. [in Ukrainian].*

15. Muzychenko, N. (2014). Verbalnyi prostir sliv-symvoliv u movotvorchosti Hryhora Tiutiunnya [Verbal Space of Words-Symbols in the Language of Hryhor Tiutiunnyk]. *Humanitarna osvita u tekhnichnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh – Humanitarian Education in Technical Higher Educational Institutions, 29. DOI: 10.18372/2520-6818.29.8014. [in Ukrainian].*

16. Petlenko, L. (2009). Koloroepitety u prozi Hr. Tiutiunnya [Color Epithets in Prose by Hryhor Tiutiunnyk]. *Dyvoslovo – Dyvoslovo, 3, 16–21. [in Ukrainian].*

17. Riabova, N. (1999). Funktsii muzychnykh terminiv u khudozhnomu tvori [Functions of Musical Terms in the Fiction Work]. *Pivdennyi arkhiv (filolohichni nauky). Zbirnyk naukovykh prats –Southern Archive (Philological Sciences). Collection of Scientific Works. 5–6, 244–246. [in Ukrainian].*

18. Tiutiunyk, H. (1979). Witness Is Memory. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=613> [in Ukrainian].

19. Turchak, O. M. (2011). Chastynomovna ta funktsionalno-stylistychna kharakterystyka odoratyvnoi leksyky u tvorakh Hryhora Tiutiunnya [Part-of-Speech-and-Language and Functional-Stylistic Characteristics of Odor Vocabulary in the Works by Hryhir Tiutiunnyk]. *Doslidzhennia z leksykolohiit hramatyky ukrainskoi movy: [Zb. nauk. pr.] – Research on Lexicology and Grammar of the Ukrainian language: [Coll. of Scientific Works], 10. [in Ukrainian].*

Матеріали надійшли до редакції
19.12.2024 р.